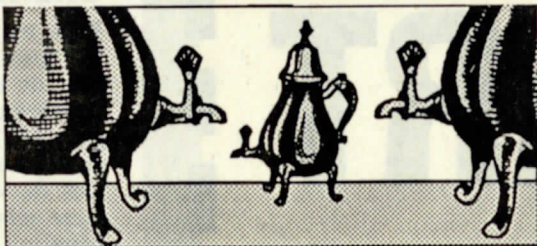


Groninger poëet 'Willem Roeg' begon 70 jaar geleden aan zijn produktieve periode

Het tragische bestaan van de echte dichter

Groningen toen



■ **LEENS** – Elke vruchtbare literaire periode wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een grote dichter. Want poëzie is, ook in deze tijd van de roman, nog immer de hoogste vorm van literatuur. Groningen bracht en brengt ook zijn dichters voort. Gelukkig maar. Als echte grootheden werden de meesten niet erkend, de roem overschreed de provinciegrenzen vaak niet.

Door Marcel Looden

Willem ten Berge was een poëet, die wel landelijke bekendheid verwierf. Al was er geen sprake van onsterfelijke roem. Ten Berge, 'Willem Roeg', was een zoon van Leens. Hij leefde het ongelukkige leven van de echte dichter.

'Willem Roeg'. Willem ten Berge kreeg die bijnaam als jongen. Vanwege zijn stoere en ruige gedrag. In 1903 werd hij geboren, het negende kind van een textielhandelaar en een nuchtere Groningse. Willem werd katholiek opgevoerd en herinnerde zich later die mooie jaren in Leens.

En na het laatste kruis vind ik een geurig bed en milde dromen in 't ruisend-stille, veilig vaderhuis.

Ja, het waren mooie jaren, maar de armoede



▲ **Willem ten Berge met een levenslustige lach. En dat terwijl het leven van de Groninger dichter zo dieptragisch verliep.**

Foto: Uit: Willem ten Berge. Poëzie en proza.

sloeg toe. Vader Ten Berge zag zijn zijn handel langzaam ineens toen. Toch kon de jonge Willem nog naar het Canisiuscollege in Nijmegen, een bolwerk van de jezuiten. Hij zou notaris worden. Maar het kwam er niet van. Willem schreef er gedichtjes, las veel, ontwikkelde zijn liefde voor heiligenlevens. Maar zijn studie maakte hij niet af.

Hij keerde terug naar het Groninger Hogeland, naar Leens. In 1926 ging het echter al naar Haarlem, in het kielzog van zijn ouders. Want

vader Ten Berge had zijn textielhandel opgegeven en zocht nu nieuw geluk. Willem studeerde Frans in Amsterdam, brak die studie af, begon toen aan de klassieke talen, maar het vlotte niet. Hij had zijn depressieve buien, was niet immer gezond. De gedichten vloeiden hem wel uit de pen. Aan zijn schrijftafel was hij gelukkig, keerde hij af en toe ook terug naar dat winderige Leens.

In het dorp in het Noorden vaart door geuren de tuinen de wind, dolende fluistering van geheimzinnige woorden, die mij huiveren deden als kind.

De Roeping was het toonaangevende katholieke tijdschrift, maar dr. Moller, de man aan het roer, weigerde zijn gedichten. Gelukkig was er De Gemeenschap, het domein van de katholieke jongeren. 'H. Simeon Stylites' heette zijn eerste gepubliceerde gedicht en de recensies waren lovend. Een literaire loopbaan gloorde aan aan de horizon en Willem bleef vlijtig doorwerken. Twee bundels verschenen, 'De Reiziger' en 'De Zoon van het Hemelsche Rijk'. Ook die bundels werden juichend ontvangen.

Belangstelling

Het waren de produktieve jaren van Ten Berge. Het waren ook de jaren, waarin hij zijn veertien Groninger gedichten schreef. Ja, niet meer dan veertien maal schreef hij, zoals hij in zijn jeugd had gesproken. De Groninger cultuur trok in die periode veel belangstelling. Het 'Maandblad Groningen' bloeide, overal verenigden zich Groningers in den vreemde. Ten Berge stuurde nog wat van zijn werk naar Ter Laan, de voorvechter van het Gronings, maar deze zag geen brood in Ten Berge's mijmeringen over het 'Veujoar'.

No bliuen dei ol abbelboomen, ze stonnen pierien 't wit, hailemaol, ienains is de blui er op ko-

men, ze wazen aans zo kaol en vaol.

Die literaire loopbaan kwam niet van de grond. Hij bleef schrijven, publiceerde zelfs nog een bundel, maar de poëzie bracht geen geld in het laatje. En het geld was zo gewenst, want Willem huwde Jacqueline Hillen en werd driemaal vader. Het jonge gezin maakte moeilijke, armoedige jaren mee en die armoede bleef er onder het Duitse juk.

Redacteur

Na de bevrijding kwam dan eindelijk een baan, als redacteur van de Katholieke Illustratie. Maar die baan beviel hem niet, de poëzie bleef trekken. Daarbij kwam dat Jacqueline steeds grotere psychische problemen kreeg. Willem moest zijn kinderen in kostgezinnen onderbrengen, ondanks heldhaftige pogingen zijn gezin bijeen te houden. Zo verliepen de jaren vijftig.

Geleefd

Er kwam nog een opleving, hij leerde nieuwe vrienden kennen, een andere vrouw. Maar het ging niet meer en toen een sluimerende ziekte de kop opstak, was het voorbij. Op 12 mei 1969 stierf hij. Zo oud was hij nog niet, maar hij had zijn leven geleefd. Zijn zoon schreef later dat hij zijn dood als een bevrijding begroet moet hebben.

Leens zag Ten Berge, 'Willem Roeg', na zijn jonge jaren nooit meer. Maar zijn gedachten gingen vaak uit naar het Hogeland. Naar de jeugdijaren, toen hij aan de hand van zijn ouders de kerkdienst bezocht.

Stoulen, banken, stoulen, banken, zo ludt groode klok van Lains, mor roupen heur 'k hom ook wel ains: banken, stoulen, wat 'n boulen! want hou haard dat hai ook ropt, er is hoast gaint dei noar kerk tou lopt.

6-3-95